

Bulletin

**ZPRAVODAJ ČESKÉ SPOLEČNOSTI PRO KRAJINNOU EKOLOGII
REGIONÁLNÍ ORGANIZACE IALE ČESKÉ REPUBLIKY
(Czech Regional Organization of the International Association for Landscape
Ecology; CZ-IALE; www.iale.cz)**

Venkovská krajina 2010

Ve dnech 20. – 23. května 2010 proběhl v Hostětíně již osmý ročník tradiční mezinárodní mezioborové konference Venkovská krajina, který se opět konal v Centru Veronica Hostětín. O konferenci byl tradičně velký zájem především mezi postgraduálními studenty. Přihlášeno letos bylo 92 účastníků, z nichž nakonec přijelo 59. Za zamyšlení stojí překvapivě nízká účast členů CZ-IALE - konference se fyzicky zúčastnilo jen 6 členů CZ-IALE z původních 11ti přihlášených. Z důvodu velkého počtu přihlášených příspěvků bylo jednání pátečního konferenčního dne stejně jako již minulý rok rozděleno do dvou sekcí, z nichž první byla v sále Centra Veronica a druhá v budově obecního úřadu. Nebylo tedy v silách jedince vyslechnout všechny příspěvky. Řada z nich byla zaměřena na změny v krajině a její využívání, některé se týkaly spolupráce s veřejností při ochraně krajinných hodnot (např. Eva Klápšťová, Zkušenosti z hodnocení krajinného rázu s veřejností podle metodiky ECOVAST v českém prostředí) či ochrany přírody a jejích složek (např. Dušan Romportl a kol., Potenciál krajiny z hlediska dálkové migrace velkých savců). Zajímavý projekt meziuniverzitní spolupráce představili Jan Trávníček a kol. (Návrh managementu VKP na Pozořicku: spolupráce univerzit s obecně prospěšnou společností). Problematiku vnímání krajiny a jejích hodnot z hlediska různých aktérů prezentoval Lumír Mičák ve svém příspěvku Konflikt ochrany přírody a rozvoje turistiky ve vojenském újezdu Boletice. Vedle přednesených příspěvků byla v prostorách Centra Veronica i posterová sekce, kterou si účastníci konference mohli prohlédnout během přestávky či v sobotu.

Sobotní program tentokrát netvořila krajinářská dílna, ale exkurze do krajiny Bílých Karpat. Vedli ji Mgr. Jiří Němec ze Správy CHKO Bílé Karpaty a Ing. Ivo Machar, PhD. z Univerzity Palackého v Olomouci. Cesta exkurze vedla okolo Brumova/Bylnice; ze Svatého Štěpána jsme vystoupali na Pláňavy a přes přírodní památku Lazy s orchidejovými loukami jsme se vrátili do Bylnice. Nakonec jsme navštívili i čerstvě opravenou zříceninu Brumovského hradu. K večeru proběhla pro zájemce procházka po hostětínských ekologických projektech. Nedělní exkurze okolím Hostětína byla jako obvykle méně navštívená, ale neméně zajímavá. Její

program se nesl v duchu názvu Krajinou sesuvů a vstavačů a navštívili jsme sesuvnou oblast Uvezliska. Vedl ji Mgr. Pavel Roštínský, PhD. z Ústavu geoniky AV ČR v Brně.

Sborníky z letošního ročníku Venkovské krajiny lze za 250,- Kč zakoupit buď v Centru Veronica v Hostětíně nebo u doc. Petra Maděry z Ústavu lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně.

*Markéta Šantrůčková
Lenka Stroblová*

10 let Evropské úmluvy o krajině

Před 10 lety byla přijata Evropská úmluva o krajině (EÚK). Stalo se tak na 718. zasedání Výboru ministrů Rady Evropy ve Strasbourgu dne 19. července 2000. Na ministerské konferenci o ochraně krajiny 20. října 2000 v italské Florencii byla Úmluva otevřena k podpisu a od té doby je spojována právě s Florencií. Dosud ji podepsalo 36 a ratifikovalo 30 evropských zemí, včetně České republiky a Slovenské republiky. Pro Českou republiku se Evropská úmluva o krajině stala právně závaznou na základě uzavření ratifikačního procesu 1. října 2004

Evropská úmluva o krajině vychází asi z následujících předpokladů (zjednodušeno):

- krajina a její změny se stále více stávají předmětem politického a veřejného zájmu
- kulturní krajina je chápána jako přírodní a současně kulturní dědictví
- zejména venkovská krajina zaujímá důležité místo v evropském vědomí
- krajina přispívá k utváření regionální a lokální identity
- k péči o kulturní krajinu je třeba přistupovat participativně, to znamená sdílením odpovědnosti státních a samosprávných orgánů, vlastníků a uživatelů krajiny
- péče o kulturní krajinu má vycházet z kontinuity lidské činnosti, na niž je kulturní krajina závislá
- krajina je základní složkou prostředí člověka a společným zájmem všech.

Vypracování EÚK bylo reakcí na zásadní změny, k nimž dochází v posledních desetiletích v evropské kulturní krajině. Je také výrazem zvýšeného zájmu vědců, politiků i veřejnosti o problematiku kulturní krajiny, která je vystavena stále silnějším tlakům ze strany společnosti. Úmluva představuje koncepční mezinárodní dokument a nástroj zakotvující potřebu nového náhledu na krajinu, obsahující mj. plné docenění jejích přírodních a kulturních hodnot. Zdůrazňuje participativní přístup, tj. maximální zapojení veřejnosti do projednávání problematiky krajinného plánování, ochrany a rozvoje krajinných hodnot. Formuluje také řadu požadavků, jejichž naplnění musí být podloženo důkladným výzkumem krajiny na národní úrovni.

10. výročí Evropské úmluvy o krajině v letošním roce je příležitostí k uspořádání speciálních akcí na evropské i na národní úrovni. Ve dnech 16.-17.9.2010 v Praze a 18.9.2010 ve Veltrusech se uskuteční Národní seminář o implementaci Evropské úmluvy o krajině v České republice (www.cenelc.cz). V říjnu 2010, při příležitosti 10. výročí zveřejnění Evropské úmluvy o krajině, se koná ve Florencii významná vědecká

konference „*Living Landscape. The European Landscape Convention in research perspective*“.

Deset let, které uplynuly od přijetí Evropské úmluvy o krajině, je také dobrou příležitostí k určitému ohlédnutí a bilancování, které z jejich požadavků se za tuto dobu podařilo realizovat. Za 10 let své existence EÚK iniciovala celou řadu výzkumných projektů na evropské i národní úrovni. Již v roce 2001, krátce po zveřejnění Úmluvy, zadalo Ministerstvo životního prostředí České republiky vypracování jejího právního rozboru jako podkladu pro přípravu ratifikace (Mlčoch 2001). Usnesení vlády ČR č. 1049 ze dne 30. 10. 2002 uložilo ministrům životního prostředí, zemědělství, pro místní rozvoj, kultury a školství, mládeže a tělovýchovy realizovat implementaci EÚK v České republice.

Přijetí Evropské úmluvy o krajině (2000) a její právní rozbor (Mlčoch 2001) iniciovaly v České republice formulování výzkumných projektů v gesci Ministerstva životního prostředí ČR, jejichž cílem je postupné naplňování požadavků Úmluvy v těch bodech, kde analýza ukázala nedostatky, mezery a chybějící články. Implementací EÚK na celostátní a regionální úrovni se zabýval v roce 2004 dokončený výzkumný projekt VaV 640/6/02 „*Zajištění realizace Evropské úmluvy o krajině v další činnosti MŽP*“ (Weber a kol. 2004), který stanovil další směry postupu implementace Úmluvy v naší republice. Jedním z jeho výstupů bylo vypracování návrhu „*Strategie odpovědnosti za českou krajinu minulosti, dneška a budoucnosti*“ (Weber a Novotná 2005).

Požadavek na identifikaci typů krajin a jejich hodnocení se stal impulsem k vypsání a řešení projektu VaV 640/01/03 „*Typologie české krajiny*“ (Löw a kol. 2005). Významný počín představuje rozhodnutí o zpracování *Atlasu krajiny České republiky*, který se řeší od roku 2003. Původně měl být dokončen v roce 2007. Na podzim roku 2009 představil tehdejší ministr životního prostředí Ladislav Miko na tiskové konferenci jeho předběžnou verzi, ale definitivní vydání atlasu není ještě uzavřené ani v polovině roku 2010.

Příkladem implementace opatření Evropské úmluvy o krajině na lokální úrovni v ČR je projekt Národního programu výzkumu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. 2B06013 „*Implementace opatření Evropské úmluvy o krajině v intenzivně zemědělsky využívaných oblastech nesoucích stopy historických krajinných úprav, pilotní studie Nové Dvory - Kačina*“ (Lipský a kol. 2008; Weber 2007). Webové stránky projektu (www.projektkacina.estranky.cz) byly vybrány Národní knihovnou ČR jako kvalitní zdroj, který by měl být uchován do budoucna a stát se součástí českého kulturního dědictví. Stránky jsou archivovány několikrát ročně a jejich záznam je součástí České národní bibliografie a katalogu Národní knihovny ČR.

Na odstranění nedostatku v podobě chybějící jednotné krajinné politiky v České republice se zaměřila iniciativa Ministerstva životního prostředí České republiky v roce 2007. Širší odborné veřejnosti byl předložen k připomínkám a diskusi prvotní materiál „*Krajinná politika pro 21. století - návrh na zpracování dokumentu krajinné politiky ČR a její uplatnění v prostorovém rozvoji země v letech 2007-2013*“ (Fanta 2007). Vinou četných personálních změn a neujasněné koncepce ministerstva však do dnešní doby nedošlo k formulaci a schválení krajinné politiky státu, jak požaduje Evropská úmluva o krajině.

Na podporu implementace Evropské úmluvy o krajině vznikla počátkem roku 2009 petice *Dvanáctero kulturní krajiny České republiky* (www.prokrajinu.cz). V roce 2009 byla založena nevládní společnost CENELC.CZ, jejíž hlavní činnost je zaměřená na podporu a realizaci implementace Evropské úmluvy o krajině v České

republice. Mezi jejími aktivitami je projekt *Terra didactica*, jehož cílem je vybudovat v areálu zámku Veltrusy národní výukové centrum pro implementaci EÚK. V září 2010 zde bude uspořádán zmíněný národní seminář.

Z evropských projektů vycházejících z Evropské úmluvy o krajině je třeba zmínit projekt ELCAI (*European Landscape Character Assessment Initiative*), řešený v letech 2003-2005. Jeho cílem bylo analyzovat metody hodnocení krajinného rázu a s ním spojené typologie krajiny používané v jednotlivých evropských zemích, analyzovat legislativní a politické rámce pro hodnocení krajinného rázu, uvést praktické příklady aplikace těchto metod v uživatelské sféře a identifikovat klíčové místní, regionální, národní a evropské uživatele hodnocení krajinného rázu (Lipský 2005; Wascher, ed. 2005). V projektu ELCAI byla také prezentována a využita nová panevropská typologie současných evropských krajín (Mücher a kol. 2003), jejíž vypracování bylo rovněž iniciováno požadavky Evropské úmluvy o krajině. Na Článek 9 Úmluvy - Přeshraniční krajiny - reagoval projekt „*European Transfrontier Landscapes*“, který formou případových studií s využitím SWOT analýzy představil 14 konkrétních přeshraničních krajín v Evropě (Wascher a Pérez-Soba 2004).

Na podporu Evropské úmluvy o krajině vznikla celoevropská meziuniverzitní síť UNISCAPE. Jejím hlavním cílem je podpora a posilování vědecké mezioborové činnosti a spolupráce mezi evropskými univerzitami týkající se krajinářských otázek, zvláště pak v oblasti výzkumu a vzdělávání (www.uniscape.eu). Podobně existuje síť CIVILSCAPE, tvořená nevládními organizacemi z celé Evropy, které usilují o implementaci zásad EÚK na lokální, národní či mezinárodní úrovni (www.civilscape.eu). RECEP-ENELC je celoevropská síť místních a regionálních úřadů pro implementaci EÚK (www.recep-enelc.net).

Naplnění požadavků Úmluvy na uvědomování, informovanost a vzdělávání veřejnosti, školení a vzdělávání odborníků v oblasti ochrany krajiny, krajinného plánování a managementu krajiny dává obecně široké možnosti uplatnění výzkumným a vzdělávacím pracovištím i vědeckým společnostem včetně CZ-IALE.

Literatura:

- COUNCIL OF EUROPE (2000): Evropská úmluva o krajině a důvodová zpráva. Strasbourg, 22 s.
- FANTA, J. (2007): Krajina pro 21. století. Návrh na zpracování dokumentu krajinné politiky ČR a její uplatnění v prostorovém rozvoji země v letech 2007-2013. Bulletin CZ-IALE 8, č. 1, s. 6-15.
- LIPSKÝ, Z. (2005): Chápání a hodnocení krajinného rázu v projektu ELCAI. In: Maděra, P., Friedl, V., Dreslerová, J. (eds.): Krajinný ráz - jeho vnímání a hodnocení v evropském kontextu. Ekologie krajiny 1. PAIDO, Brno, s. 113-120.
- LIPSKÝ, Z. a kol. (2008): Projekt Kačina – implementace Evropské úmluvy o krajině na lokální úrovni. In: Tvář naší země – krajina domova 4. Dodatky. Studio JB, s. 31-40.
- LÖW, J. a kol. (2005): Typologie české krajiny. Závěrečná zpráva projektu VaV MŽP ČR č. 640/1/03. Löw a spol., s.r.o., Brno.
- MLČOCH, S. (2001): Právní analýza Evropské úmluvy o krajině. Legislativní a právní předpoklady pro ratifikaci úmluvy. České Budějovice, 32 s.
- MÜCHER, C.A. a kol. (2003): Identification and Characterisation of Environments and Landscapes in Europe. Alterra Report 832, Wageningen, 120 s.
- WASCHER, D.M., ed. (2005): European Landscape Character Areas. Typologies, Cartography and Indicators for the Assessment of Sustainable Landscapes. Alterra Report 1254, Wageningen, 150 s.

WASCHER, D.M., PÉREZ-SOBA, M., eds. (2004): Learning from European Transfrontier

Landscapes. Alterra, Wageningen, 48 s.

WEBER, M. (2007): Evropská úmluva o krajině a možnosti její implementace v oblasti koncepčních a plánovacích nástrojů pro realizaci krajinných politik. Urbanismus a územní rozvoj, 10, č. 1, s. 42-46.

WEBER, M. a kol. (2004): Zajištění realizace Evropské úmluvy o krajině v další činnosti Ministerstva životního prostředí. Závěrečná zpráva projektu VaV MŽP ČR č. 640/6/02. VÚKOZ Průhonice, ČZU Praha, Löw a spol, s.r.o., Brno, 176 s.

WEBER, M., NOVOTNÁ, G. (2005): Strategie odpovědnosti za českou krajinu minulosti, dneška a budoucnosti - východiska implementace Evropské úmluvy o krajině. In: Plos, J. (ed.): Tvář naší země. Krajina domova 2: Trendy urbanizace evropského prostoru. Sborník 3. ročníku konference. Praha – Průhonice, 8.-10.3.2005, s. 12-16.

Příloha: Seznam zemí, které podepsaly a ratifikovaly Evropskou úmluvu o krajině, stav k 1.3.2010

(www.coe.int/t/e/Cultural_Co-operation/Environment/Landscape)

Název státu	datum podpisu	datum ratifikace	platnost od
Arménie	14.5.2003	23.3.2004	1.7.2004
Azerbajdžán	22.10.2003		
Belgie	20.10.2000	28.10.2004	1.2.2005
Bulharsko	20.10.2000	24.11.2004	1.3.2005
Černá Hora	8.12.2008	22.1.2009	1.5.2009
Česká republika	28.11.2002	3.6.2004	1.10.2004
Dánsko	20.10.2000	20.3.2003	1.3.2004
Finsko	20.10.2000	16.12.2005	1.4.2006
Francie	20.10.2000	17.3.2006	1.7.2006
Chorvatsko	20.10.2000	15.1.2003	1.3.2004
Irsko	22.3.2002	22.3.2002	1.3.2004
Itálie	20.10.2000	4.5.2006	1.9.2006
Kypr	21.11.2001	21.6.2006	1.10.2006
Litva	20.10.2000	13.11.2002	1.3.2004
Lotyšsko	29.11.2006	5.6.2007	1.10.2007
Lucembursko	20.10.2000	20.9.2006	1.1.2007
Maďarsko	28.9.2005	26.10.2007	1.2.2008
Makedonie	15.1.2003	18.11.2003	1.3.2004
Malta	20.10.2000		
Moldávie	20.10.2000	14.3.2002	1.3.2004
Nizozemí	27.7.2005	27.7.2005	1.11.2005
Norsko	20.10.2000	23.10.2001	1.3.2004
Polsko	21.12.2001	27.9.2004	1.1.2005
Portugalsko	20.10.2000	29.3.2005	1.7.2005
Rumunsko	20.10.2000	7.11.2002	1.3.2004
Řecko	13.12.2000		
San Marino	20.10.2000	26.11.2003	1.3.2004

Slovensko	30.5.2005	9.8.2005	1.12.2005
Slovinsko	7.3.2001	25.9.2003	1.3.2004
Spojené království	21.2.2006	21.11.2006	1.3.2007
Srbsko	21.9.2007		
Španělsko	20.10.2000	26.11.2007	1.3.2008
Švédsko	22.2.2001		
Švýcarsko	20.10.2000		
Turecko	20.10.2000	13.10.2003	1.3.2004
Ukrajina	17.6.2004	10.3.2006	1.7.2006

Zdeněk Lipský

Cena české krajiny

Cena české krajiny je národní soutěž k nominaci českého kandidáta na Cenu Rady Evropy za krajinu (Council of Europe Landscape Award). Cena české krajiny, stejně jako Cena Rady Evropy za krajinu, je čestným vyznamenáním, které oceňuje politiku nebo opatření provedená místními nebo regionálními orgány nebo nevládními organizacemi, jež přispívají k udržitelné ochraně, správě a plánování krajiny.

Soutěž je bezprostředně iniciována jedním z požadavků Evropské úmluvy o krajině. Vyhláší ji Ministerstvo životního prostředí, které je garantem, ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem kultury a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Do soutěže je možné přihlásit konkrétní realizované projekty zaměřené na ochranu, tvorbu a správu krajiny nebo na vzdělávání odborníků, úředníků i veřejnosti v oblasti správy, plánování a užívání krajiny. Projekt přihlášený do soutěže musí být dokončený a zpřístupněný veřejnosti po dobu nejméně tří let před podáním přihlášky do soutěže.

Přihlášené projekty budou posuzovány podle 4 základních kritérií:

- udržitelný územní rozvoj
- příkladná hodnota
- zapojení veřejnosti
- zvyšování obecného povědomí o krajině.

První ročník soutěže Cena krajiny České republiky byl vyhlášen 1.4.2010, uzávěrka přihlášek do soutěže je 31.7.2010. Veškeré informace a podmínky soutěže jsou na www.cenakrajiny.cz.

Zdeněk Lipský

Kalendář akcí

EURORURAL '10. European Countryside under Globalization. 2nd Moravian Conference on Rural Research. 30.8.-2.9.2010, MZLU, Brno
<http://www.uake.cz/novinky.html>)

Landscape structures, functions and management: response to global ecological change. International Conference on Landscape Ecology. 3.-6.9.2010, MZLU, Brno (www.iale.cz/icle2010)

Udržitelný rozvoj – stav a perspektivy v roce 2010. Konference s mezinárodní účastí. 5.-8.9.2010, PŘF UP Olomouc (pavel.novacek@upol.cz)

ÚSES - zelená páteř krajiny - 8. - 9. září 2010 - 9. ročník mezinárodního semináře, MENDELU v Brně. Více informací [zde](#). Přihláška na seminář ke stažení [zde](#), přihláška na pracovní setkání [zde](#).

Forum Carpathicum. Integrating Nature and Society towards Sustainability 15-17.9. 2010, Kraków, Poland (www.forumcarpathicum.org)

2010 IENE International Conference on Ecology and Transportation: Improving connections in a changing environment. 27th September - 1st October, 2010, Velence, Hungary. More information: www.iene.info

Geoecology – XXI Century Theoretical and Applicative Tasks. International Symposium. 21.-24.9.2010, Žabljak – Nikšič (Montenegro – Černá Hora) (www.ff.ac.me)

LIVING LANDSCAPE - The European Landscape Convention in research perspective. Scientific Conference FLORENCE+10. Florence, Italy, 18 - 19 October 2010. Více informací [zde](#).

Managing the Urban Rural Interface. Strategies and Tools for Urban Development and Sustainable Peri-Urban Land Use Relationship. International Conference, 18-21.10. 2010, University of Copenhagen (www.plurel.net/conference)

Bulletin CZ-IALE, Zpravodaj České společnosti pro krajinnou ekologii
(Regionální organizace IALE České republiky), <http://www.natur.cuni.cz/cziale>.
Vydává CZ-IALE pro interní potřebu svých členů. Redakce: CZ-IALE, Benátská 2, 128 01 Praha 2.
Odpovědný redaktor: Zdeněk Lipský, e-mail: lipsky@natur.cuni.cz;
Technický redaktor: Dušan Romportl, e-mail: dusan@natur.cuni.cz
Číslo **2/2010** vyšlo **30.6. 2010**